Üst Bili? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Üst Bili? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32253

ARABPSYCHOLOGY.COM

Özet

Üst Bili? Ölçe?i, bireylerin kendi ö?renme süreçleri hakk?ndaki fark?ndal?klar?n? ve bu süreçleri düzenleme yeteneklerini ölçmek amac?yla geli?tirilmi? psikometrik bir araçt?r. Ölçek, Sevgi Turan'?n 2009 y?l?nda yay?mlanmam?? doktora tezi kapsam?nda olu?turulmu?tur. 28 maddeden olu?an bu geli?tirme ölçe?i, yüksek düzeyde iç tutarl?l??a (Cronbach Alfa = 0.91) sahip olup, faktör analizleri sonucunda tek boyutlu bir yap? sergilemi?tir. Ölçek, özellikle akademik ba?lamda ö?rencilerin ö?renme becerileri, tutumlar? ve ba?ar?lar? aras?ndaki ili?kileri incelemede kullan?lmak üzere tasarlanm??t?r.

Anahtar Kelimeler

Üst Bili?, Üst Bili? Ölçe?i, Ö?renme Becerileri, Psikolojik Ölçme, Ölçek Geli?tirme, Akademik Ba?ar?, Öz Düzenleme, Hacettepe Üniversitesi.

Yazarlar

Sevgi Turan

Amaç

Bu ölçe?in temel amac?, bireylerin **üst bili?** (metacognition) düzeylerini güvenilir ve geçerli bir ?ekilde tespit etmektir. Üst bili?, bireyin kendi bili?sel süreçlerini bilme ve kontrol etme yetene?i olarak tan?mlan?r. Ölçek, tez çal??mas? ba?lam?nda, probleme dayal? ö?renmeye (PDÖ) yönelik tutumlar, genel ö?renme becerileri ve akademik ba?ar? aras?ndaki karma??k ili?kileri incelemek için kullan?lm??t?r.

Ölçek, kat?l?mc?lar?n çal??ma s?ras?nda kulland?klar? stratejilerin fark?nda olma, bilgileri ili?kilendirme ve ö?renme süreçlerini sorgulama gibi temel üst bili?sel davran??lar? ne s?kl?kta sergilediklerini belirlemeyi hedefler. Bu sayede e?itim ve psikoloji alan?ndaki ara?t?rmac?lara, ö?rencilerin ö?renmeyi ö?renme kapasitelerini de?erlendirmede standart bir araç sunulmaktad?r.

Yap?

Üst Bili? Ölçe?i, bili?sel süreçlerin fark?ndal??? ve düzenlenmesi psikolojik yap?s?n? ölçmektedir. Ölçek, ba?lang?çta çok boyutlu bir yap?y? test etmek üzere tasarlanm?? olsa da, gerçekle?tirilen kapsaml? faktör analizleri sonucunda, kuramsal olarak tan?mlanan alt boyutlara ili?kin yeterli ayr?m? göstermemi? ve bu nedenle 28 madde ile ölçülen, güçlü bir ?ekilde **tek boyutlu** (unidimensional) bir yap? olarak kabul edilmi?tir.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Bu tek boyutlu yap?, genel bir üst bili?sel yeterlili?i temsil etmektedir. Üst bili?sel süreçler genellikle "bili? bilgisi" (kendi bilgi süreçleri hakk?nda bilgi sahibi olma) ve "bili? düzenlemesi" (ö?renme stratejilerini planlama, izleme ve de?erlendirme) olmak üzere iki ana bile?ene ayr?l?r. Ölçek maddeleri, bu iki ana bile?enin genel bir göstergesi olarak i?lev görür.

Geçerlik

Ölçe?in yap? geçerli?ini belirlemek amac?yla **Aç?mlay?c? Faktör Analizi** (Faktör Analizi) uygulanm??t?r. Örneklem yeterlili?ini test etmek için kullan?lan **KMO Katsay?s?** 0.966 gibi oldukça yüksek bir de?erde bulunmu?tur, bu da verilerin faktör analizi için mükemmel düzeyde uygun oldu?unu göstermektedir. Ayr?ca, küresel anlaml?l??? test eden Bartlett testi, $p<0.01$ düzeyinde anlaml? bulunmu?tur.

Faktör yük de?erleri 0.416 ile 0.704 aras?nda de?i?mektedir ki bu de?erler, maddelerin ölçülen yap?y? temsil etmede yeterli düzeyde katk? sa?lad???n? göstermektedir. Ölçekteki maddeler, toplam varyans?n %54.55'ini aç?klamaktad?r; bu oran, psikolojik ölçüm araçlar? için yüksek düzeyde aç?klay?c?l?k sunmaktad?r.

Güvenirlik

Ölçe?in iç tutarl?l???, güvenirlik analizleriyle test edilmi?tir. Yap?lan analizler sonucunda ölçe?in iç tutarl?l?k katsay?s? olan **Cronbach Alfa** de?eri 0.91 olarak hesaplanm??t?r.

0.91 de?eri, ölçe?in maddelerinin birbiriyle tutarl? oldu?unu ve ayn? psikolojik yap?y? ölçtü?ünü gösteren mükemmel bir güvenirlik düzeyine i?aret eder. Bu yüksek iç tutarl?l?k, **Üst Bili? Ölçe?i**'nin akademik ara?t?rmalarda güvenle kullan?labilece?ini teyit etmektedir.

Faktör Analizi

Ölçek geli?tirme sürecinde, Aç?mlay?c? Faktör Analizi (AFA) kullan?lm??t?r. ?lk analiz sonuçlar? 9 farkl? faktörün varl???n? i?aret etmi?tir. Ancak bu yap?n?n teorik olarak tatmin edici olmamas? üzerine analiz tekrarlanm??t?r. Tekrarlanan analizler sonucunda 6 faktörlü bir yap?ya ula??lm??t?r.

Bununla birlikte, elde edilen bu 6 faktörlü yap?n?n, üst bili? literatüründe kuramsal olarak kabul gören alt boyutlara kar??l?k gelmedi?i belirlenmi?tir. Bu nedenle, ölçe?in en güçlü ve teorik olarak anlaml? yap?s?n?n, tüm maddelerin tek bir genel **üst bili?** faktörünü ölçtü?ü **tek boyutlu** bir yap? oldu?u sonucuna var?lm??t?r. Bu yap?sal karar, ölçe?in nihai 28 maddelik formunun temelini olu?turmu?tur.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçek Bilgileri

Test Type: Geli?tirme (Developmental Scale)

Format: 28 madde, Tek boyutlu yap?

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yüksekö?retim ö?rencileri (Doktora tezi ba?lam?nda, genellikle üniversite ö?rencileri)

Age Group: Genç Yeti?kinlik

Population Details: Hacettepe Üniversitesi T?p Fakültesi bünyesinde yürütülen doktora tezi kapsam?nda kullan?lm??t?r.

Test Methodology: Öz Bildirim Ölçe?i (Self-Report Scale)

Derecelendirme: 5'li Likert Ölçe?i (Kesinlikle Kat?l?yorum'dan Kesinlikle Kat?lm?yorum'a kadar)

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Yüksekö?retim, Probleme Dayal? Ö?renme, Geçerlik, Güvenirlik, Cronbach Alfa, Faktör Analizi, Üst Bili?.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Sevgi Turan

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: sturan@hacettepe.edu.tr

Correspondence Address: Hacettepe Üniversitesi T?p Fakültesi, Ankara.

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Ölçek, Sevgi Turan'?n 2009 tarihli doktora tezi kapsam?nda geli?tirilmi?tir. Ölçe?in kullan?m? için sorumlu yazar ile do?rudan ileti?ime geçilmesi tavsiye edilir. Ticari kullan?m ücretleri hakk?nda bilgi almak için yazar?n e-posta adresine ba?vurulmal?d?r.

ARABPSYCHOLOGY.COM

Ölçe?in orijinal PDF belgesi a?a??daki ba?lant?dan indirilebilir: ust-bilis-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Turan, S. (2009). *Probleme dayal? ö?renmeye ili?kin tutumlar. ö?renme becerileri ve ba?ar? aras?ndaki ili?kiler* (Yay?nlanmam?? doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi T?p Fakültesi, Ankara.

Üst Bili? Ölçe?i Maddeleri

ÖNEML?: Ölçek toplam 28 maddeden olu?maktad?r. A?a??da ölçekten örnek maddeler sunulmu?tur:

9- Çal???rken hangi stratejiyi kulland???m?n fark?nda olurum.
22-Bildiklerimle ö?rendiklerimin ili?kili olup olmad???n? kendime sorar?m.

ARABPSYCHOLOGY.COM